

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘

๑. สณฺหาโร ปฏิสณฺหาโรติ จ ปททวยมตฺถโต เอกํ ฯ ตถา ทิ ทุกงฺคฺตฺตเร
ตฺติยปณฺณาสกฺสฺส จตฺตถวาคฺเค เทวเม ภิกฺขเว สณฺหารา กตฺเม เทว อามิสฺสณฺหาโร จ
ธมฺมสณฺหาโร จ อิมเ โข ภิกฺขเว เทว สณฺหารา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินนํ
สณฺหารานํ ยทิตํ ธมฺมสณฺหาโรติ ปจฺมสฺส
อามิสฺสปฏิสณฺหาโร จ ธมฺมปฏิสณฺหาโร จาติอาทิ ทฺติยสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
จ วุตฺตํ ฯ

จตฺตฺติ ปจฺจเยทิ อตฺตโน จ ปฺรสฺส จ อนฺตรํ ปฏิจฺฉาทนฺวเสน สณฺจฺรณํ
อามิสฺสณฺหาโร ฯ ธมฺเมน สณฺจฺรณํ ธมฺมสณฺหาโร ฯ ทฺติเย อุปลคฺคฺมตฺตํ วิเสโสติ
ตพฺพณฺณนา ฯ

ปฏิสณฺหาโรติ อัย โลกสนฺนิวาโส อามิสฺเสน จ ธมฺเมน จาติ ทฺวิทิ จิตฺโต ตสฺส
ตํ จิตฺทํ ยถา น ปญฺญาติ เหวํ ปิจฺสสฺส วิย ปจฺจตฺตรณฺน อามิสฺเสน จ ธมฺเมน จ
ปฏิสณฺจฺรณํ เอตฺถ จ อามิสฺเสน สงฺคโห อามิสฺสณฺหาโร นาม ฯ ตํ กโรนฺเตน มาตาปิตฺตุนํ
ภิกฺขุภตฺติกสฺส เวยฺยาวจฺจกรสฺส รณฺโณ โจรานณฺจ อคฺคํ อคฺคเหตุวาปิ ทาทํ ฏฺฐิติ ฯ
อามิสฺส อานนฺตมฺปิ กโรนฺติ ชีวิตฺกฺขยมฺปิ ปาเปนฺติ
อนามิสฺส อตฺตมฺนา โหณฺติ ฯ โจรนาควตฺถวาทีนํ เจตฺถ วตฺถุณิ กเถตพฺ-
พานิ ฯ สกฺกจฺจํ อุทฺเทสฺทานํ ปาลีวณฺณนา ธมฺมกถาติ เหวํ ธมฺเมน สงฺคโห ธมฺมป-
ปฏิสณฺหาโร นามาติ สงฺคีติสฺส ฯ

อามิสฺเสน อลพฺภมาเนน ตถา ธมฺเมน จาติ ทฺวิทิ จิตฺโต ฯ อามิสฺสฺส จ ธมฺมสฺส
จ อลาภาน อตฺตโน จ ปฺรสฺส จ อนฺตเร สมฺภวณฺตสฺส ทิ จิตฺทสฺส วิวรสฺส เกทสฺส
ปฏิสณฺจฺรณํ ปิทนํ สงฺคณฺหนํ ปฏิสณฺหาโร ฯ อคฺคํ อคฺคเหตุวาติ อคฺคํ อตฺตโน



อคฺคเหตุวา ฯ อุทฺเทสทานนฺติ ปาลียา อฏฺจกถาย จ อุทฺทิสฺสนํ ฯ ปาลีวณฺณนาติ
 ปาลียา อตฺถวณฺณนา ฯ ฌมฺมกถาติ สรภมฺยปทภณฺนาทิวเสณ ฌมฺมกถนฺนตฺติฏฺฐีกา ฯ
(มฺงคฺลตฺถทีปนียา ทฺติโย ภาโค/ข้อ ๒๖๙ - ๒๗๐)

๒. ปฏิสณฺจารโก โหตีติ เทวเยว หิ โลกสนฺนิวาสสฺส จิตฺทานิ เตสํ ปฏิสณฺจา
 โก โหติ ปฏิสณฺจาร์ นฺรนฺตรํ กโรติ ฯ ปฏิสณฺจารเกณ หิ ภิกฺขุณา อาคนฺตุกํ อาคจ-
 ฉนฺตํ ทิสฺวา ว ปจฺจคฺคนฺตฺวา ปตฺตจิวรํ คเหตุพฺพํ อาสนํ ทาทพฺพํ ตาลปณฺเณน
 วิชิตพฺพํ ปาทา ฐวิตฺวา เตเลน มกฺขเขตพฺพา สปิผิผาณิเต สติ เภสชฺชํ ทาทพฺพํ
 ปานิเยน ปุจฺจิตพฺโพ อาวาโส ปฏิชคฺคิตพฺโพ ฯ เอวํ เอกเทเสน อามิสฺปปฏิสณฺจาโร
 กโต นาม โหติ ฯ สายมฺปน นวกตเรปี อตฺตโน อฺปฏฺจานํ อนาคเตเยว ตสฺส สนฺติกํ
 คนฺตฺวา นิสิตฺตฺวา อวิสเย ปณฺหํ อปุจฺจิตฺวา ตสฺส วิสเย ปณฺโห ปุจฺจิตพฺโพ ฯ
 ตุมฺเห กตฺรภาณกาติ อปุจฺจิตฺวา อจฺริยฺยปชฺฌมายา กตฺรํ คนฺถํ วลฺญเชนตีติ ปุจฺจิตฺวา
 ปโหนกฏฺจาเน ปณฺโห ปุจฺจิตพฺโพ ฯ สเจ กเถตุํ สกฺโกติ อิจฺเจตํ กุสฺลํ โน เจ
 สกฺโกติ สยํ กเถตฺวา ทาทพฺพํ ฯ เอวํ เอกเทเสน ฌมฺมปฺปฏิสณฺจาโร กโต นาม
 โหติ ฯ สเจ อตฺตโน สนฺติเก วสติ ตํ อาทาย นินฺพทฺธํ ปิณฺฑทาย จริตพฺพํ ฯ สเจ
 คนฺตฺกาโม โหติ ปฺนทิวเส คมนสฺภาเวณ ตํ อาทาย เอกสฺมี คาเม ปิณฺฑทาย จริตฺวา
 อฺยุโยเซตพฺโพ ฯ สเจ อญฺญสฺมี ทิสภาเค ภิกฺขุ นิมฺนตฺตา โหนติ ตํ ภิกฺขุํ อิจฺจมานํ
 อาทาย คนฺตพฺพํ ฯ **(มฺงคฺลตฺถทีปนียา ทฺติโย ภาโค/ข้อ ๒๗๒)**

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕ แปล มคธเป็นไทย

๑. บท ๒ บท คือ สันถาร ๑ ปฏิสันถาร ๑ โดยความหมายเป็นอย่างเดียวกัน ๗
จริงอย่างนั้น ในจุดตถาวรรคตติยปัญณาสก ในทุกนิบาต อังคุตตรนิกาย พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า ตรัสสูตรที่หนึ่งไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย สันถาร ๒ อย่างเหล่านี้ ๗ ๒ อย่างอะไร
บ้าง ๗ คือ อามิสสันถาร ๑ ธรรมสันถาร ๑ ภิกษุทั้งหลาย สันถาร ๒ อย่างนี้แล
ภิกษุทั้งหลาย บรรดา สันถาร ๒ อย่างนี้ ธรรมสันถารเป็นเลิศ และสูตรที่สองเป็นต้น
ว่า ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสันถาร ๒ อย่างนี้ ๗ ๒ อย่างอะไรบ้าง ๗ คือ อามิสปฏิสันถาร
๑ ธรรมปฏิสันถาร ๑ ดังนี้ ๗

อรรถกถาแห่งสูตรทั้ง ๒ นั้นว่า การปิดด้วยสามารถการปกปิดช่องว่างของ
ตนและคนอื่นด้วยปัจจัย ๔ ชื่อว่า อามิสสันถาร ๗ การปิดด้วยธรรม ชื่อว่า ธรรม-
สันถาร ๗ ในพระสูตรที่สองแปลกันแต่เพียงอุปสัค ดังนี้ ๗

อรรถกถาสังคิติสูตรว่า โลกสันนิวาสนี้ เป็นช่องเพราะเหตุ ๒ อย่าง คือ
อามิส ๑ ธรรม ๑ การอุดช่องนั้นของโลกสันนิวาสนั้นด้วยอามิสและด้วยธรรม โดย
ประการที่ช่องจะไม่ปรากฏเหมือนการเอาเครื่องลาดคลุมตั้ง ฉะนั้น ชื่อว่า ปฏิสันถาร
ก็บรรดาปฏิสันถาร ๒ อย่างนี้ การสงเคราะห์ ด้วยอามิส ชื่อว่า อามิสสันถาร ๗
การที่ภิกษุผู้กระทำปฏิสันถารนั้น แม้ไม่ถึงเอาส่วนเลิศแล้วให้แก่บิดามารดา แก่ไวยา-
วัจกรผู้ทำการรับใช้ภิกษุ แก่พระราชา และแก่พวกโจร ก็ควร ๗ เพราะว่า เมื่อภิกษุ
จับต้องแล้วให้ส่วนอันเลิศ พระราชาทั้งหลายก็ดี พวกโจรก็ดี ย่อมทำความฉิบหาย
ให้บ้าง ย่อมให้ถึงความสิ้นชีวิตบ้าง (แต่) เมื่อภิกษุไม่จับต้องแล้วให้ส่วนอันเลิศ พระ
ราชาและโจรเหล่านั้น ย่อมพอใจ ๗ ก็ในเรื่องทำอามิสปฏิสันถารนี้ ควรเล่าเรื่องทั้งหลาย
มีเรื่องพระเจ้าโจรนาคเป็นต้น ๗ การสงเคราะห์ด้วยธรรมอย่างนี้คือ การให้อุทเทศ การ
พรรณนาพระบาลี การบอกธรรมโดยเคารพ ชื่อว่า ธรรมปฏิสันถาร ดังนี้ ๗



ฎีกาสังคิตีสูตรนั้นว่า โลกสันนิวาสนี้เป็นช่องเพราะเหตุ ๒ อย่าง คือ เพราะ
 อามิสอันตนไม่ได้ ๑ เพราะกรรมอย่างนั้น ๑ ๆ ก็การปก คือ การปิด ได้แก่ การอุด
 ช่อง คือ ฐ ได้แก่ รอยแยกอันมีอยู่ระหว่างตนและคนอื่น เพราะไม่ได้อามิสและกรรม
 ชื่อปฏิสันถาร ๑ สองบทว่า อคฺคํ อคฺคเหตุวา ความว่า ไม่ถือเอาส่วนอันเลิศเพื่อ
 ตน ๑ การแสดงพระบาลีและอรรถกถา ชื่อว่า อุทฺเทสทานํ ๑ การพรรณนาความ
 แห่งพระบาลี ชื่อว่า ปาลิวณฺณนา การกล่าวธรรม ด้วยอำนาจแห่งวิธีมีการกล่าวด้วย
 เสียงและกล่าวด้วยบทเป็นต้น ชื่อว่าธมฺมกถา ดังนี้ ๑

๒. สองบทว่า สณฺหารโก โหติ ความว่า แท้จริง โลกสันนิวาสน มีช่องอยู่ ๒
 ช่องเท่านั้น บุคคลเป็นผู้ปิดช่องเหล่านั้น คือว่า ย่อมทำปฏิสันถารมิให้ขาดสาย ๑ ด้วย
 ว่า ภิกษุผู้ทำปฏิสันถาร พอเห็นภิกษุอาคันตุกะกำลังเดินมา ควรต้อนรับแล้วรีบบาตร
 และจีวร ควรหาอาสนะให้ ควรพัดด้วยใบตาล ควรล้างเท้าแล้วทาด้วยน้ำมัน เมื่อ
 เหยยใสและน้ำอ้อย มีอยู่ ควรถวายเภสัช ควรถามท่านด้วยน้ำดื่ม ควรตระเตรียมที่พัก ๑
 อามิสปฏิสันถารชื่อว่าเป็นอันภิกษุกระทำแล้ว โดยส่วนหนึ่ง ด้วยประการฉะนี้ ๑ อนึ่ง
 ในเวลาเย็น เมื่อภิกษุอาคันตุกะแม้อ่อนพรรษากว่า ไม่มาอยู่ที่บารุงของตนเลย ภิกษุ
 ผู้ทำปฏิสันถาร ควรไปยังสำนักของเธอ นั่งแล้วอย่าถามปัญหาในเรื่องอันมิใช่วิสัย งาม
 ปัญหาในเรื่องอันเป็นวิสัยของเธอ ๑ อย่าถามว่า พวกเขา เป็นผู้กล่าวคัมภีร์ไหน ควร
 ถามว่า อุปัชฌาย์อาจารย์ใช้คัมภีร์ไหน แล้วถามปัญหาในฐานะพอเหมาะ ๑ ถ้าภิกษุ
 อาคันตุกะนั้น สามารถตอบได้ ข้อนี้เป็นการดี ถ้าเธอตอบไม่ได้ ควรตอบให้เสียเอง ๑
 ธรรมปฏิสันถาร ชื่อว่าเป็นอันภิกษุกระทำแล้วโดยส่วนหนึ่ง ด้วยประการฉะนี้ ๑ ถ้าภิกษุ
 อาคันตุกะนั้น พักอยู่ในสำนักของตน ควรพาเธอเที่ยวบิณฑบาตเนื่อง ๆ ถ้าเธออยากไป
 ในวันรุ่งขึ้นควรพาเธอไปด้วยสภาพการเดินไปตามปกติ เที่ยวบิณฑบาตในหมู่บ้านหนึ่งแล้ว
 ส่งเธอกลับ ๑ ถ้าภิกษุทั้งหลาย ถูกพวกทนายกนิมนต์ไว้ในทิศาภาคอื่น ควรพาภิกษุ
 อาคันตุกะนั้นผู้ปรารถนาไปด้วย ๑

พระธรรมเจดีย์ ธรรมเสฏโฐ วัดกัลยาณมิตร...เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.